

Дмитро Пріма,

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри теорії та методик викладання
шкільних предметів Волинського
інституту післядипломної педагогічної
освіти

ПРАВОВА КУЛЬТУРА ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНО ЗНАЧУЩИХ АКсіОЛОГІЧНИХ ОРІЄНТИРІВ

У період становлення української державності, гуманізації освіти, переходу суспільства до нових соціально-економічних відносин проблема правової зрілості особистості набуває особливого значення. Відтак, уважаємо за необхідне по-новому подивитися на правове виховання як провідний чинник, який забезпечує успіх перетворень в освітньо-правовій сфері, як процес, що закладає ціннісні настанови й орієнтири у правовій свідомості студентів (слухачів), формуванні їх правової культури. Відтак, актуалізується необхідність сформованості соціально значущих аксіологічних орієнтирів особистості, здатності до самовизначення й адекватного вибору дій у різних життєвих ситуаціях та ціннісного виміру власних вчинків [1, с. 2].

Солідаризуючись із думкою Р.Кравцова вважаємо: правове виховання необхідно розглядати як цільовий вплив, спрямований на формування системи морально-правових цінностей особистості, що забезпечує високий рівень її правової культури [2]. Правова культура при цьому розуміється як процес і результат творчості людини у сфері права, що характеризується створенням та утвердженням правових цінностей [3].

При цьому сутність правового виховання полягає в цілеспрямованому впливі на структуру особистості з метою формування її ціннісної сфери, стимулювання самостійної активності, мотивації щодо оволодіння правовими засобами.

Зауважимо, правова культура особистості тісно пов'язана з правосвідомістю, спирається на неї, проте вона ширша за змістом, позаяк включає в себе не тільки психологічні та ідеологічні її елементи, але й юридично значущу поведінку, а саме: позитивне ставлення до закладених у правових нормах моделей поведінки, готовність і вміння активно й точно виконувати вимоги права. На нашу думку, правова культура особистості є творчою діяльністю, яка відповідає прогресивним досягненням суспільства у правовій сфері, завдяки чому і відбувається постійне правове збагачення індивіда. Це суб'єктивно вироблений ним рівень оволодіння правом у своїй діяльності. Однак не кожного індивіда, що знає і розуміє юридичні норми, можна вважати правокультурною людиною. Таким може вважатися лише той, у кого знання юридичних

правил поєднуються з потребою дотримуватися їх приписів у діяльності, а вищим рівнем правової культури особистості є правова активність чи активна її правомірна поведінка. Вона виявляється в готовності особистості до ініціативних, усвідомлених, творчих дій як у сфері правового регулювання, так і у сфері забезпечення реалізації права, законності поведінки, що базується на переконанні необхідності служіння закону як найвищій цінності. Крізь призму вищезазначеного очевидним є тяжіння особистісного плану аналізу культури до аксіологічного підходу як першозначущого у сфері ідеології та гуманістики, який трактує культуру як світ цінностей, сукупність матеріальних та духовних цінностей, складну ієрархію ідеалів, значущу для суспільства і людини.

Наголосимо, з позиції аксіологічного підходу правова культура розглядається як розвивальна система морально-правових цінностей (правове мислення, правосвідомість, правова наука, професійна етика, моральна переконаність і стійкість, діяльність щодо реалізації морально-правових норм тощо), які створені і створюються у процесі формування в суспільстві правової державності та вбирають в себе найбільш прогресивні досягнення правової культури загалом. Додамо також, що аксіологічний підхід у контексті дослідження правової культури, базуючись на філософському вченні про цілісність означеного явища, передбачає, що ціннісний аспект культури як віддзеркалення глибокої гуманістичної спрямованості є, передусім, системою вироблених способів діяльності, яка характеризується позитивно-ціннісною значущістю для прогресивно-гуманістичного розвитку [4, с.183–184]. Такий підхід дозволяє встановити не тільки матеріально-економічні, соціально-політичні основи правової культури, юридичні властивості досліджуваної категорії, але й духовні передумови, які відображаються в моральних переконаннях та ідеалах особистості.

Слід відзначити, що сприйняття кожною людиною «правового поля» і системи правових цінностей значною мірою індивідуальні, оскільки конкретний правовий учинок людини за своєю суттю є виразом об'єктивно-суб'єктивного ціннісного вибору, реалізації нею своєї ціннісної настанови в конкретному середовищі. Саме цінності й пов'язані з ними інтереси і потреби – це динамічні механізми регулювання правової діяльності. При цьому правова культура особистості, як слушно узагальнює М. Смоленський, «передбачає не пасивне, споглядальне, а активне творче ставлення до духовних цінностей правового характеру, спрямоване на реалізацію інтересів індивіда в межах правових норм» [5, с. 29].

Список використаних джерел

1. Ткачова Н. О. Аксіологічні засади педагогічного процесу в сучасних загальноосвітніх навчальних закладах / Н. О. Ткачова : автореф. дис. на

здобуття наук. ступеня док. пед. наук : спец. 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки . – Луганськ, 2007. – 45 с.

2. Кравцов Р. В. Правовое воспитание личности в контексте аксиологии права: автореф. дисс. на соискание уч. степени канд. юрид. Наук : спец. 12.00.01 – Теория и история права и государства / Р. В. Кравцов. – Челябинск, 2006.–25 с.

3. Смоленский М.Б. Правовая культура, личность и гражданское общество в России: формула взаимодействия / М.Б. Смоленский // Правоведение. – 2003. – №1. – С. 197–204.

4. Шинкарчук В.И. Гуманизация диалектико-материалистического мировоззрения / В. И. Шинкарчук, А. И. Яценко. – К.: Полит. изд-во Украина, 1984. – С.183–184.

5. Смоленский М. Б. Правовая личность как атрибут правовой культуры в гражданском обществе, проблемы процесса её формирования и становления / М. Б. Смоленський // Право и государство: теория и практика. – 2009. – №1 (49). – С. 29.